

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49



Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliáčik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahore). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2



91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů
Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Literatura

Mazuch, M., Škojec, J. 2007 a: Mikulčice (okr. Hodonín), „Podbřežníky“. Latén. Sídliště. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumu* 48, 392.

Mazuch, M., Škojec, J. 2007 b: Mikulčice (okr. Hodonín), „Podbřežníky“. Časně slovanské a středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumu* 48, 482–483.

Resumé

Mikulčice (Bez. Hodonín). „Podbřežníky“. Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO–VENKOV)

Havlíčková ulice, č. p. 187, p. č. 74. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V zadní části parcely přiléhající k náměstí Míru v historickém jádru města byl sledován a dokumentován základový výkop pro garáž. V cca 40 cm široké rýze byla zjištěna navážková úprava charakteru hnědé hlíny, nejspíše novodobého původu. Obsahovala zlomky keramiky 13.–19. století, železné předměty a v jižním úseku i velké zlomky mazanice. Při severozápadním rohu půdorysu, již při chodníku příslušnému k náměstí Míru, byl zachycen okraj pece, zahloubené do černozemního půdního typu a spraše. Pec porušoval blok smíšeného základového zdiva. Pec by mohla být jednou z blíže nedatovaných vápenek zjištěných již v roce 1998 při výzkumu kanalizace (Unger 1998a, b).

Masarykova ulice, č. p. 102. Středověk, raný novověk. Sídliště – městečko. Záchranný výzkum.

Výzkum proběhl v souvislosti se stavbou rodinného domu na místě usedlosti původem z 19. století. Objekt respektuje tradiční uliční čáru Masarykovy ulice, komu-

nikace spojující Modřice s Brnem přes někdejší komárovské proboštvství. První etapa neohlášené stavby proběhla již v roce 2001, kdy byly dokumentovány profily stavební jámy v severní části parcely.

Ani druhá fáze stavby nebyla včas ohlášena, avšak v březnu 2007 se podařilo uskutečnit plošný výzkum na severním okraji plochy. Cílem byl odkryv pece, jejíž severní část zničil již výkop z roku 2001. Pec měla poměrně složitý vývoj. V první fázi šlo o mírnou prohlubeň v černozemi, s rovným dnem tvořeným výmazem na vrstvě valounů a žluté hlíny. V následné fázi byla pec vymezena snad ze tří stran obvodu kamennou zídrou pojenou hlínou (905); odkryt byl ovšem jen jižní úsek. Následovalo opakované, snad až trojnásobné obnovování výmazu. Na povrchu nejmladšího výmazu (902) se nacházely četné zlomky keramiky, datovatelné do přelomu 15. a 16. století. Pec byla patrně součástí jizby prvního domu, jehož podlaha ležela na černozemi. Lze soudit že pec byla postavena nejdříve ve 2. polovině 15. století.

V jižní a východní stěně stavební jámy byl dokumentován jednak řez jámou 505, jednak soujámím 506–507. Výkop 505 byl zasypán nejspíše v pokročilém 16. či dokonce 17. století. Soujámí 506–507, které lze interpretovat jako hliník, poskytlo zlomky zakuřované keramiky s příměsí slídy, datovatelné do 2. poloviny 14. století. Jde zatím o nejstarší zjištěnou aktivitu z období středověku v Masarykově ulici, která možná předchází parcelaci a souvislé zástavbě rozvíjející se od 16. století. Dosavadní archeologické nálezy i písemné prameny naznačují, že dnešní Masarykova ulice, v 16. století nazývaná Nová, představuje jednu z mladších částí historického jádra Modřic (k vývoji městečka Procházka 2003, 284–285).

Rudolf Procházka

Literatura

Procházka, R. 2003: Etnické změny a počátky jihomoravských měst, *Archeologia historica* 28, 267–295.

Unger, J. 1999a: Modřice – kanalizace. Nálezová zpráva čj. 43/98 uložena v archivu ÚAPP Brno.

Unger, J. 1999b: Na stopě biskupského hradu v Modřicích. *Jižní Morava* 37, 247–250.

Resumé

Modřice (Bez. Brno–venkov), Havlíčkova Str., Kon-skr. N. 187, Parz. N. 74. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

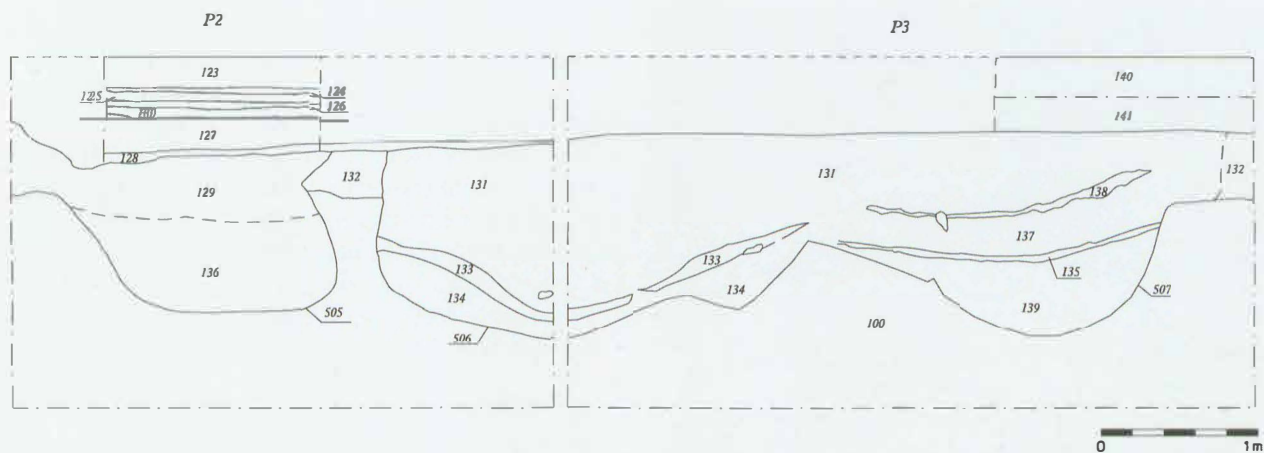
Im Hinterteil der Parzelle wurde in Fundamentgraben für Garagemauern eine Planierschicht aus dem 19. Jh. mit Funden dokumentiert und in der NW Ecke der Parzelle ein vermutlicher Kalkofen unbestimmtes Alters während der Bauarbeiten angeschnitten und folgend dokumentiert.

Modřice (Bez. Brno–venkov), Masarykova Str., Kon-skr. N. 102. Mittelalter, frühe Neuzeit. Siedlung – Markt. Rettungsgrabung.

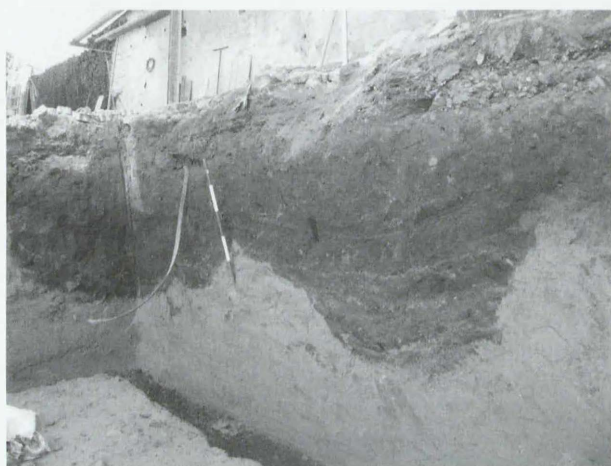
Beim Bau eines Familienhauses wurde ein Ofen eines älteren Hauses vielleicht aus der 2. Hälfte des 15. Jhs,



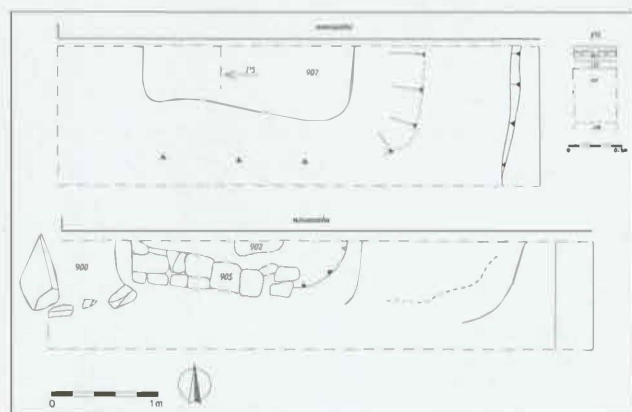
Obr. 66: Modřice. Záchranné výzkumy z r. 2007 v historickém jádru Modřic. Abb. 66: Modřice. Rettungsgrabungen im historischen Kern von Modřice.



Obr. 67: Modřice, Masarykova ulice č. p. 102. Řezy P2, P3 jámami 505–507; 123, 124, 126 až 128 – hlinité komunikační vrstvy a úpravy, pravděpodobně novověkého stáří; 129 – hnědá hlína s drobkami žluté hlíny; 136 – žlutá a hnědá hlína; 131 – tmavě šedohnědá hlína; 133 – šedá hlína, 134 černohnědá hlína; 137 – černohnědá hlína, 138 – šedá hlína; 139 – žlutohnědá hlína. Abb. 67: Modřice, Masarykova Str. č. p. 102. Schnitte P2, P3 durch Gruben 505–507. 123, 124, 126 bis 128 – Behebungsschichten, Rest braune bis graue, lehmige Füllungsschichten der Gruben.



Obr. 68: Modřice. Pohled ze SZ na soujámí 506, 507. Abb. 68: Gruben 506, 507, Blick von NW.



Obr. 69: Modřice, Masarykova ulice č. p. 102. 1 – nejmladší, 2 – první fáze pece. 902 – zbytek svrchního výmazu, 905 – obvodová zídka, 907 – nejstarší výmaz; P5 – řez výmazem 907; na povrchu vypálená kra spočívající na valounech uložených v druhotně vypálené hlíně, 122 – žlutá hlína, 102 – černozem, 100 – spraš. Abb. 69: Modřice, Masarykova Str. č. p. 102. Schnitte P2, P3 durch Gruben 505–507. 123, 124, 126 bis 128 – Behebungsschichten, Rest braune bis graue, lehmige Füllungsschichten der Gruben.

als auch Gruben aus der 2. Hälfte des 14. Jhs. dokumentiert.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Kostel sv. Gotharda. Středověk, novověk. Kostel. Záchraný výzkum.

V souvislosti s prováděním statických sond při kostele sv. Gotharda v Modřicích provedla společnost Archaia Brno, o. p. s., záchraný archeologický výzkum. Dokumentovány a částečně v ploše zkoumány byly čtyři statické sondy (Holub, Merta 2008).

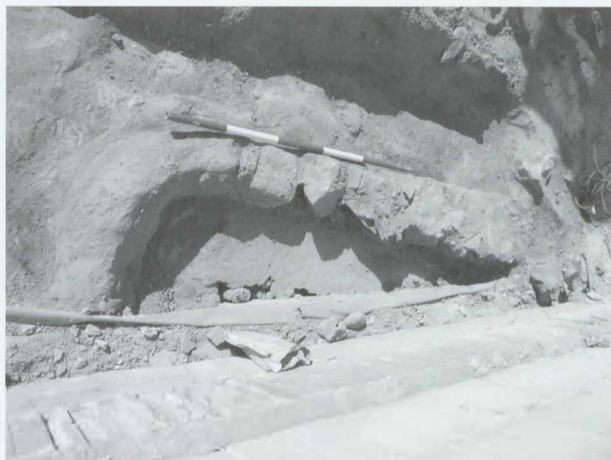
Poloha lokality je 49°7'40.692"N, 16°36'48.151"E.

Nejstarší písemná zpráva o Modřicích pochází z roku 1141, kdy zde držel zboží brněnský kostel. Ve 13. století Modřice patřily olomouckým biskupům. První zmínka o kostele, respektive faře v Modřicích, pochází z roku 1222. Přímá zmínka o kostele je z roku 1341, kdy měl být znovu vysvěcen. V roce 1724 kostel vyhořel a v 80. letech

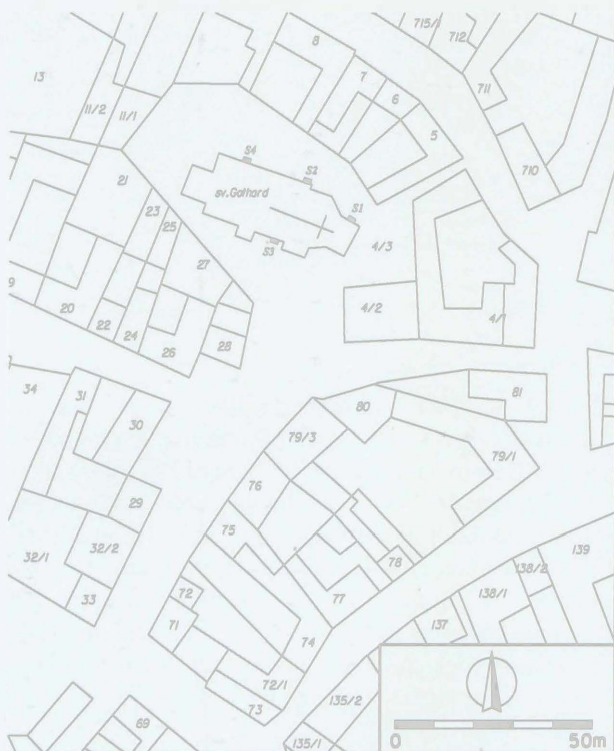
18. století byl zcela přestavěn. Kolem kostela byl až do roku 1880 hřbitov (Hosák 2004, 218–219; Konečný 1972; Kuča 2000, 90–92; Samek 1999; Slavík 1897, 195n; 537n).

Na počátku 70. let 20. století v souvislosti s opravou fasády bylo odkryto na jižní straně lodi a západním průčelím řádkové zdivo z poměrně velkých kamenných kvádrů. V jižní zdi lodi pak byl obnažen původní jižní vstup do kostela. Při tomto vstupu byla položena archeologická zjišťovací sonda, která odkryla portál až po práh, respektive po původní úroveň terénu (Konečný 1972).

Sondy na severní straně kostela dosáhly základové spáry barokní novostavby, která byla založena do spra-



Obr. 70: Modřice, Masarykova ulice č. p. 102. Pohled shora ze S na pec po snížení na spodní výmaz s ponecháním obvodové zídky. Abb. 70: Modřice, Masarykova Str. Blick von oben und von Norden auf den Ofen nach der Freilegung auf die Ebene des unteren Estrichs, Umfassungsmauer belassen.



Obr. 71: Modřice, kostel sv. Gotharda. Přehled zkoumaných sond. Abb. 71: Modřice, Kirche des Hl. Gothard. Übersicht untersuchter Suchschnitte.

šového podloží. Na spraš nasedal černozemní půdní typ, do kterého byly zahlobeny hrobové jámy (sonda S-1 a S-2). Úroveň původního terénu se v těchto místech nachází v hloubce 1,80 až 2 m. Vzhledem k intenzivnímu pohřbívání byla zničena archeologická stratigrafie, která se snad na půdním typu mohla vyvinout. V sondě při severní straně lodi (sonda S-2) byly odkryty pozůstatky středověkého kamenného zdiva, které asi můžeme interpretovat jako jeden z opěrných pilířů středověkého kostela. Te-

oreticky bychom tuto stavební aktivitu mohli datovat k polovině 14. století, ze kdy máme zprávu o vysvěcení kostela. V sondě S 3 východně od dnešní předsíně byla odkryta mohutná kamenná zeď o šířce 1,60 m, kolmá k jižní kvádrkové stěně kostela. Podle G. Wolného se u hlavního vchodu do starého kostela měla nacházet věž. Její základy však leží pod barokní kaplí na západní straně kostelní lodi (Konečný 1972, 13; Samek 1999, 537). Funce objevené zdi tak zůstává zatím nejasná.

Pro základy presbytáře barokního kostela a k vyzdění soklu byly ve velkém měřítku využity kvádry z původní stavby.

Výzkum alespoň částečně poodhalil středověkou stavební etapu kostela sv. Gotharda. Je velmi pravděpodobné, že původní kvádrková stavba byla razantně přestavěna již někdy před polovinou 14. století.

Petr Holub, David Merta

Literatura

- Hosák, L. 2004:** Historický místopis země Moravsko-slezské. Praha.
- Holub, P., Merta, D. 2008:** Modřice, kostel sv. Gotharda, statické sondy. Nálezová zpráva č. 04/08 uložena v archivu společnosti Archaia Brno, o. p. s.
- Konečný, L. 1972:** Poznámky ke stavebnímu vývoji děkanského kostela v Modřicích. Modřice.
- Kuča, K. 2000:** Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, IV. Díl MI-Pan. Praha, 90–92.
- Samek, B. 1999:** Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek J/N. Praha, 536–541.
- Slavík, F. A. 1897:** Vlastivěda moravská, okres brněnský II/6. Brno, 195–203.

Resumé

Modřice (Bez. Brno - venkov), Kirche des Hl. Gothard. Mittelalter, Neuzeit. Kirche. Rettungsgrabung.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

„Za Moravou“. Novověk. Hat'ová cesta. Záchraný výzkum.

V měsíci červnu 2007 byl proveden záchraný archeologický výzkum na lokalitě Mohelnice – „Za Moravou“. Výzkum byl vyvolán nálezem dřevěné konstrukce, skládající se z velkých dřevěných trámů a kůlů, nacházejících se v břehu severní pískovny v Mohelnici. Tento nález oznámil na podzim roku 2006 místní rybář pracovníkům Muzea v Mohelnici. Ještě téhož roku byly z dřevěné konstrukce odebrány vzorky pro dendrochronologické datování a na jaře 2007 proběhl geofyzikální průzkum ke zjištění průběhu a velikosti nalezené konstrukce. Na severní pískovně stále probíhá intenzivní těžba písku a břehy se díky vodní erozi neustále mění a bortí. Z tohoto důvodu se přistoupilo k záchranému archeologickému výzkumu, který byl realizován formou 4 sond.

Dřevěná konstrukce se nachází na severovýchodním břehu pískovny a dále pokračuje směrem k 50 metrů